

İnsan hüquqları mobili

Hər kəsə öz hüquqlarımı göstərə biləcəyimlə fəxr edirəm!

Mövzular	Ümumi insan hüquqları, gender bərabərliyi
Çətinlik dərəcəsi	II dərəcə
Yaş həddi	10-13 yaş
Müddət	120-180əqiqə
İştirakçı sayı	1 – 20 uşaq
Oyunun növü	Yaradıcı oyun
Xülasə	Uşaqlar onlar üçün ən vacib olan hüquqları nümayiş etdirən mobil (tavandan asılmış hərəkətli oyuncaqlar) quraşdırırlar (oyunun sonundakı nümunəyə diqqət yetirin)
Vəzifələr	<ul style="list-style-type: none"> • Əsas hüquqların məzmun və əhəmiyyətinin müzakirəsi; • Öz ətrafında hansı hüquqlara riayət edildiyini öyrənmək; • Hüquqlarla bağlı gender fərqlərini tədqiq etmək.
Hazırlıq	<ul style="list-style-type: none"> • Texniki üsullara yiyələnmək üçün mobil hazırlamağı təcrübədən keçirin. • Uşaqlara bunun nə olduğunu göstərmək üçün nümunə mobil hazırlayın . • Flipçartda və ya sinif lövhəsində 10 hüququn qısa versiyasını yazın. • İnsan fiqurları kəsin.
Materiallar	<ul style="list-style-type: none"> • Ağ kartondan kəsilmiş insan fiqurları; • Rəngli materiallar (məsələn, mum təbaşirlər, boyalar, markerlər); • Hər bir uşağa hər bir rəngdən (göy, ağ və qırmızı) 3 dənə olmaqla zolaq; • Hüquqları qeyd etmək üçün flipcart və ya sinif lövhəsi; • 20 sm uzunluğunda olan kiçik yüngül çubuqlar (taxta, plastik və ya metal); • Nazik ip; • Yapışqanlı lent, yapışqan və ya stepler; sancaqlar və ya kiçik mismarlar; • Qayçı; • Əlavə material: foto şəkillər kəsmək üçün jurnal.

Təlimatlar

1. Uşaqlara mobil nümunəsi göstərərək oyunun şərtlərini və insan hüquqları mobilini hazırlayacaqlarını izah edin (şəkillərə diqqət yetirin).

2. Həyatda onlara vacib olan hər şeyi qeyd etmək üçün uşaqlara bir neçə dəqiqə vaxt verin (məsələn, ailə, dostlar, qida, ev, məktəb, oyun).

3. Hər uşağa kəsilmiş insan şəklini verin. Kəsilmiş insan fiqurlarının arxasında öz adlarını yazmağı və onları simvolizə edəcək bu fiqurları rəngləməyi uşaqlardan xahiş edin.

4. Əvvəlcə hamıya bütün insan hüquqlarının lazım olduğunu, lakin onları istədiyimiz kimi seçə bilmədiyimizi vurğulayın. Lakin mobilin köməyi ilə uşaqlar şəxsən onlar üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən hüquqları göstərə bilirlər. Sonra hər uşağa 3 qırmızı, 3 mavi və 3 ağ olmaqla 9 kağız zolağı paylayın. İzah edin ki, qırmızı rəng “ən vacib”, mavi “vacib”, ağ isə “az vacib” deməkdir.

5. Hüquq siyahısı olan flipçart vərəqini uşaqlara göstərin. Sonra Uşaq Hüquqları Konvensiyasının uşaq versiyasını oxuyun və hər bir maddənin mənasını müzakirə edin. Uşaqlardan maddənin mənası haqqında nə düşündüklərini soruşun və qoy onlar hər bir hüquqa xarakterik nümunələr versinlər. İşiniz bitdikdən sonra uşaqlardan hüquqların siyahısına baxmağı, onlar üçün ən vacib olanları seçib qırmızı zolaqlarda, vacib olanları mavi zolaqlarda, az vacib olanları isə ağ zolaqlarda yazmağı tapşırın. İzah edin ki, hər bir uşağın bütün bu hüquqlara malik olmasına baxmayaraq, bu oyunda onlar üçün ən vacib olan 9 hüququ seçməlidirlər.

6. Bütün uşaqlar 9 hüququ 9 rəngli kağız zolaqlarda yazdıqdan sonra mobilin necə hazırlanacağını izah edin. Mobil oyuncaqda tarazlığı necə yaratmağı göstərin.

7. Mobilləri görünən yerlərə, məsələn, tavana bərkidin.

Təhlil və qiymətləndirmə

1. Bütün mobillər hazır olduqda hüquqların prioritetliyini (üstünlüyünü) təhlil etmək üçün aşağıdakı cədvəldən istifadə edin. Bu sualları verərək nəticələri müzakirə edin:

a. Qrupunuz üçün hansı hüquqlar daha vacibdir? Bunu necə izah etmək olar?

b. Qrupunuz üçün hansı hüquqlar daha az vacibdir? Bunu necə izah etmək olar?

c. Sizin üçün hansı hüquq daha vacibdir? Sizin şəxsi prioritetləriniz qrupun prioritetlərindən fərqlidirmi? Bunu necə izah etmək olar?

d. Oğlanların və qızların prioritetlərində fərqlər varmı? Bunu necə izah etmək olar?

e. Prioritetləri sizdən fərqli olan digər qrupları təsəvvür edə bilərsinizmi (məsələn, əlil uşaqlar, qaçqınlar, etnik azlıqlar, böyüklər)?

f. Sizin rayonda bütün bu hüquqlara riayət olunurmu?

2. Təhlil üçün aşağıdakı sualları verin:

- a. Bu oyun haqqında nə düşünürsünüz?
- b. Hüquqları prioritetə uyğun olaraq yerləşdirmək çətin idi mi?
- c. Oyunun hansı hissəsi daha çox xoşunuza gəldi? Nə üçün?
- d. Sizi nəyə təəccübləndirdi mi?

3. Belə sualları verərək oyunu ümumi insan hüquqları ilə əlaqələndirin:

- a. Hüquq nədir?
- b. Nə üçün bizim ən çox bəyəndiyimiz hüquqlara deyil, bütün hüquqlara sahib olmaq vacibdir?
- c. Oğlan və qızlar bərabər hüquqlara malikdirmi?
- d. Böyüklərin başqa hüquqları varmı?
- e. Sizcə, dünyadakı bütün uşaqlar eyni hüquqa malikdirlərmi? Niyə “hə”, niyə “yox”?
- f. Bütün uşaqların eyni hüquqlara malik olmasını təmin etmək üçün biz nə edə bilərik?

Davamı üçün təkliflər

- “Kim üçün daha mühümdür?” oyunu hüquqların qarşılıqlı əlaqəsini daha dərinədən nəzərdən keçirir.

Fəaliyyət üçün ideyalar

- Sinfin daha yüksək qiymətləndirdiyi hüquqlarla işləyən yerli təşkilatlarla əlaqə yaradın, onların tədbirlərinə necə qoşulmaq haqqında fikirləşin.
- Uşaqlar bəzi hüquqları az vacib hesab edə bilərlər, çünki onlarla tanış deyildirlər. Bu hüquqlardan bəziləri haqqında daha çox məlumat əldə edin və onların sizin şəhər, rayonunuz üçün nə dərəcədə vacib olduğu barədə tədqiqat aparın.
- İctimai yerlərdə (məsələn, kitabxanada, poçtda, məktəb dəhlizlərində) daha vacib hüquqlar haqqında uşaqların yazdığı şərhələr olan mobillərin sərgisini təşkil edin. 10 dekabr İnsan Hüquqları Gününü və ya digər bir bayramı qeyd etmək üçün sərgidən istifadə edin (“İnsan hüquqları təqvimdə” adlı oyuna baxın).

Aparıcılara məsləhətlər

- Qeyd edin ki, nə biz, nə də dövlətimiz insan hüquqlarını seçə bilmir. Bizim bütün hüquqlarımıza hər zaman ehtiyacımız var! İzah edin ki, bu təlimin məqsədi uşaqlar üçün daha vacib hüquqları müəyyən etməkdir. Təlimatın 3-cü addımında və “Təhlil və qiymətləndirmə” bölməsinin 1-ci sualındakı hüquqların qarşılıqlı əlaqəsini xüsusi vurğulayın.
- Əvvəlcədən özünüz kiçik mobil hazırlayın, tarazlıq yaratmaq üçün çəki və məsafəyə görə eksperiment aparın, yapışqan, yapışqanlı lent və kağız tikənin köməyi ilə kağızı ip və çubuqlarla daha yaxşı birləşdirməyi məşq edin.
- Uşaq Hüquqları Konvensiyasından qrupunuz üçün daha münasib olan başqa hüquqları seçə bilərsiniz.

Variantlar

• Bu oyunun vaxtını uzadın. Hər bir uşaq, həmçinin cəmiyyətin, Avropanın və ya dünyanın mobil oyuncağını düzəldə bilər.

- Uşaqlara 9 zolaq verin, lakin onlara seçim üçün 9-dan çox hüquq təklif edin.
- Uşaqlardan öz fiqurlarını fikirləşməyi və hazırlamağı xahiş edin.
- Uşaqlardan rəngli zolaqları kəsilmiş foto şəkillərlə və ya rəsmlərlə bəzəməyi xahiş edin.
- Daha yaxşı effekt üçün nəhəng mobil hazırlayın.

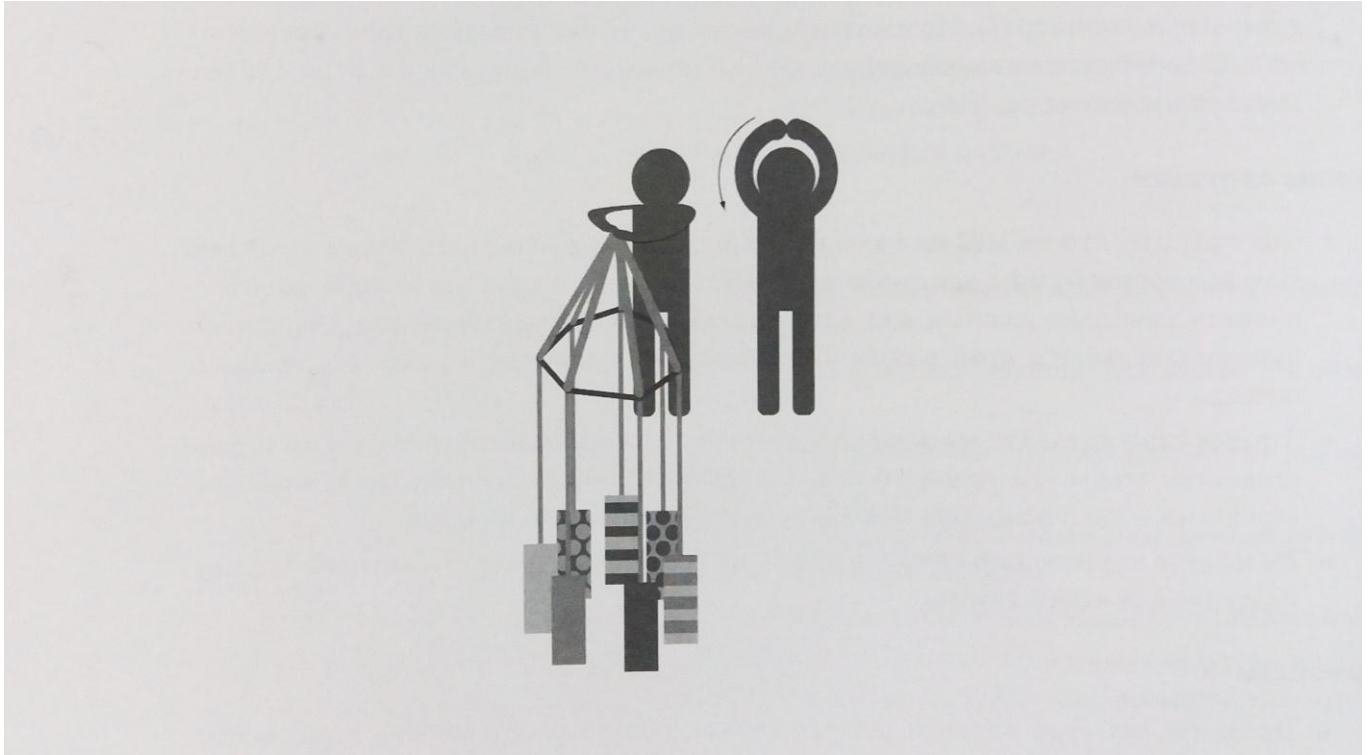
• Qrupunuzdakı uşaqların sayından, vaxtdan və aparıcıların sayından asılı olaraq uşaqlar fərdi və ya kiçik qruplarla işləyə bilər. Əgər siz qruplarla işləyirsinizsə, cinslərə görə hansı fərqlərin olduğunu bilmək üçün oğlanları qızlardan ayıra bilərsiniz.

Uyğunlaşma

• Kiçik uşaqlar üçün: Bu oyunda əl işlərini yerinə yetirmək üçün aparıcılara kömək lazım ola bilər.

• Böyük uşaqlar üçün: Mobilləri kiçik qruplarda hazırlamağı onlardan xahiş edin, hər bir iştirakçı mobilin hansı görünüşdə olacağı ilə razılaşmalıdır. Təhlil qrup işi ilə bağlı məsələləri və mobilin son görünüşü haqda qərarı da özündə birləşdirməlidir.

İnsan hüquqları mobili

Hüquqlar siyahısının nümunəsi

Bu cədvəl hər bir hüququn ümumi "hesab"ını çıxarmaq üçün istifadə etmək olar. Qırmızı hüquqlara 3 xal, mavi hüquqlara 2 xal və qalan ağ hüquqlara 1 xal verin.

<i>Bəzi insan hüquqları</i>	<i>Qızlar</i>	<i>Oğlanlar</i>	<i>Ümumi hesab</i>	<i>Yekun</i>
Hər uşağın qorunma hüququ var.				
Hər uşağın təhsil almaq hüququ var.				
Hər uşağın səhiyyə hüququ var.				
Hər bir uşağın sərbəst vaxt və əyləncə hüququ var.				
Hər bir uşağın ad və vətəndaşlıq hüququ var.				
Hər bir uşağın din seçmək hüququ var.				
Hər bir uşağın məlumat əldə etmək hüququ var.				
Hər bir uşağın birləşmək hüququ var				
Hər bir uşağın ailəsi ilə birlikdə yaşamaq hüququ var.				